

تلاش جمعی برای ائتلاف منابع

نوشته دکتر علی منافی

از گذشته‌های دور رسم نیکویی در میان ایرانیان رواج داشت و آن اینکه هر گاه عزیزی از اعضای خانواده و بستگان قصد سفر داشت، خصوصاً اگر آن سفر به دور دست، طولانی و زیارتی بود، به هنگام عزیمت و مراجعت از سفر، دیگر اعضای خانواده، بستگان، خویشان و دوستان در مراسم بدرقه و استقبال وی شرکت می‌کردند. بررسی این رسم شایسته در گذشته نشان می‌دهد که به دلیل کوچک بودن شهرها و روستاها، برای خویشان و نزدیکان شرکت در این مراسم به راحتی میسر بود. علاوه بر اینکه مردم فرصت کافی برای این امور داشتند، تجمع و طی مسیری کوتاه اقدامی مثبت و سرگرم کننده بود. از این رو خویشان و دوستان نه از روی الزام و به اکراه بلکه با طیب خاطر و میل و رغبت باطنی در اینگونه مراسم شرکت می‌کردند. رفتن به سفر حج نیز علاوه بر اینکه از نظر معنوی بسیار ارزشمند و برای زایر و اطرافیان مهم بود به دلیل بعد مسافت و سرعت کم وسایل سفر بسیار طولانی و پرمخاطره بود و لذا شرکت در مراسم بدرقه و استقبال ضروری می‌نمود. امروزه به دلیل تغییرات حادث شده در محیط شهرها و روستاها، و دگرگونی اساسی وسایل سفر، هم نوع زندگی مردم، مشغله و گرفتاری‌های مردم بسیار متفاوت از گذشته گشته و هم به دلیل سرعت بالای وسایل سفر، بعد مسافت کاهش یافته و طول سفرها بسیار کم شده است. در شرایط حاضر به جای آوردن بدرقه و استقبال از زایران حج در فرودگاه علاوه بر اینکه مشکلات و دردسرهای زیادی برای خویشان، بستگان و دوستان (که به نوعی بنا به ادامه و استمرار سخت مذکور خود را موظف به شرکت در این گونه مراسم می‌دانند و در غیر اینصورت گله‌ها و ناراحتی‌ها زیادی به وجود می‌آید) بوجود می‌آورد، خسارت‌ها و مسایل زیادی برای دیگران و جامعه فراهم می‌شود که در نهایت موجب کاهش بهره‌وری می‌گردد.

به طور مختصر به بخشی از آنها اشاره می‌شود:

برای به جای آوردن مراسم بدرقه و استقبال از یکصد هزار نفر زایر حج تمتع که هر سال صورت می‌گیرد حداقل ۵۰۰۰۰۰ خودرو با شرکت در اینگونه مراسم، حداقل ۵۰۰۰۰۰۰ لیتر بنزین مصرف کرده و حداقل ۲۰۰۰۰۰۰ نفر به فرودگاه مراجعه می‌کنند که حداقل ۱۰۰۰۰۰۰ نفر ساعت وقت تلف شده، حداقل ۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزش ریالی وقت تلف شده را به جامعه تحمیل می‌کند^۱. البته هزینه‌های نامشهود تحمیل شده به مردم و جامعه بسیار بیشتر از ارقام اشاره شده است و قابل محاسبه نیست. از جمله شلوغی ایجاد شده در فرودگاه و مسیرهای منتهی به آن و مسایل و گرفتاری‌هایی که برای شرکت کنندگان و دیگر مسافران ایجاد می‌شود.

^۱ - ارقام آرایه شده، برآورد حداقلی است.

علاوه بر استرس و فشار عصبی ناشی از این رفت و آمدها، شلوغی، راه‌بندان، درگیری میان مردم و ... اقداماتی از این دست نقش مهمی در کمک به افزایش آلودگی هوا نیز دارند و در شرایطی که بنا به گزارش‌ها سالانه هوا جان خود را از دست می‌دهند بیشتر از قربانیان سوانح رانندگی است (این مرگ و میرها به طور خاص مربوط به آسم، برونشیت، تنگی نفس، حملات قلبی و آلرژی‌های مختلف تنفسی است) ادامه روند موجود جایز است؟^۲

آلودگی هوا می‌تواند باعث صدمات بلند مدت شود. آلودگی هوا بر همه افراد تأثیر می‌گذارد، اما در این میان کودکان و سالخورده‌گان صدمات بیشتری را متحمل می‌شوند.

براساس مطالعات بانک جهانی هزینه خسارت‌های آلودگی هوا تنها ناشی از ذرات معلق در ایران سالانه بیش از ۱۴/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال است و اگر رقم خسارات ناشی از دیگر آلاینده‌ها را نیز اضافه کنیم، خسارات ناشی از آلودگی هوا در ایران بسیار بیشتر از این رقم خواهد بود.^۳

سوال این است که با تغییر و دگرگونی‌های زیاد ایجاد شده در جامعه، ادامه رسم بدرقه و استقبال از زایران حج (و دیگر سفرها) تا چه حد با فلسفه اصلی این رسم سازگار است؟ مسایل، مشکلات و خسارات جبران‌ناپذیر حاصل تا چه حد با روح و فلسفه این سفر معنوی سازگاری دارد؟ و اصولاً کسی که با فلسفه حج آشنا شده و سعی می‌کند خود را به خدا نزدیک‌تر کند می‌تواند پذیرای ایجاد کمترین مشکل و خسران از جانب خود برای اطرافیان و جامعه باشد؟!

اگر به تعبیر پیتر دراگر، بهره‌وری را درست انجام دادن کار درست بدانیم، چون اصل رسم (بدرقه و استقبال) کار درستی است، در چگونگی انجام آن حتماً باید تجدید نظر کنیم تا به ضد بهره‌وری تبدیل نشود. فکر نمی‌کنید که زمان آن فرا رسیده اعضای خانواده، بستگان، خویشان و دوستان را از حضور و تجمع در این گونه مراسم منع نموده و فقط در منزل خود از آنان خداحافظی کرده و مجدداً دیدار کنیم؟!

بر رهبران جامعه و پیروان، حجاج و زایران است که با تأکید و ممانعت خود در به روز کردن این سنت حسنه بکوشند.

۲- روابط عمومی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران.

۳- مدیر عامل کنترل کیفیت هوا.